

Cuprins

<i>Introducere. Viața și opera lui Ibn Rușd (George Grigore)</i>	5
<i>فصل المقال في ما بين الحكمة والشريعة من الاتصال Cuvânt hotărâtor privind stabilirea legăturii dintre filosofie și legea revelată</i>	15
<i>Note</i>	175
<i>Bibliografie</i>	183

Ibn Rušd
(Averroes)

CUVÂNT HOTĂRÂTOR
PRIVIND STABILIREA LEGĂTURII
DINTRE FILOSOFIE ȘI LEGEA REVELATĂ

Ediție bilingvă

Introducere, traducere din limba arabă
și note de George Grigore

هذه أنها من المتشابهات، وأن الوقف في قوله تعالى: «وما يعلم تأويله إلا الله.»

وأهل البرهان مع أنهم مجتمعون في هذا الصنف أنه من المؤول فقد يختلفون في تأويله، وذلك بحسب مرتبة كل واحد من معرفة البرهان. وههنا صنف ثالث من الشرع متردد بين هذين الصنفين يقع فيه شك، فيلحقه قوم ممن يتعاطى النظر بالظاهر الذي لا يجوز تأويله، ويلحقه آخرون بالباطن الذي لا يجوز حمله على الظاهر للعلماء، وذلك لعواصة هذا الصنف واشتباهاه. والمخطئ في هذا معذور - أعني من العلماء

prin această legătură doar faptul că Dumnezeu se află într-un loc. Față de precedenții, ei merg puțin mai departe prin respingerea credinței în corporalitatea dumnezeiască. Răspunsul pentru toți acești oameni se află în versetele cu sens ambiguu, dintre care ne oprim asupra spusei dumnezeiești: *...însă nimeni altul în afară de Dumnezeu nu cunoaște tâlcuirea Cărții*⁴⁸. Adepții demonstrației, chiar dacă sunt de acord în a socoti că acest verset trebuie interpretat, nu mai cad de acord când este vorba de interpretarea lui propriu-zisă, aceasta fiind în funcție de treapta la care a ajuns fiecare în cunoașterea demonstrației.

De asemenea, mai există un al treilea fel de enunțuri revelate, care oscilează între acestea două, asupra cărora există o îndoială și pe care o parte dintre cei care practică cercetarea rațională le include în categoria celor cu sens literal, nefiind îngăduită interpretarea lor, iar o altă parte le include în categoria celor cu sens ascuns, nefiind îngăduit învățaților să le ia în sensul lor literal. Din pricina greutății și a ambiguității unor astfel de enunțuri, cel care greșește este iertat, dacă face parte dintre învățați.

(46) فإن قيل فإذا تبين أن الشرع في هذا على ثلاث مراتب، فمن أي هذه المراتب الثلاث هو عندكم ما جاء في صفات المعاد وأحواله؟

46

Dacă se va spune: fiind absolut clar că Revelația, din acest punct de vedere, este pe trei niveluri, atunci de la care din cele trei niveluri vi se dezvăluie trăsăturile vieții de apoi și felurile sale de a fi?

(47) فنقول: إن هذه المسألة الأمر فيها بين أنها من الصنف المختلف فيه. وذلك أنا نرى قوماً ينسبون أنفسهم إلى البرهان يقولون أن الواجب حملها على ظاهرها، إذ كان ليس ههنا برهان يؤدي إلى استحالة الظاهر فيها. وهذه طريقة الأشعرية، وقوم آخرون أيضاً ممن يتعاطى البرهان، يتأولونها. وهؤلاء يختلفون في تأويلها اختلافاً كثيراً. وفي هذا الصنف أبو حامد معدود وكثير من المتصوفة. ومنهم من يجمع فيها التأويلين، كما يفعل ذلك أبو حامد في بعض كتبه.

47

La aceasta, noi vom răspunde că este limpede că enunțurile privitoare la această problemă sunt cele asupra cărora există divergența dacă trebuie sau nu interpretate. Noi îi vedem pe unii care se consideră dintre adepții demonstrației spunând că aceste enunțuri trebuie luate după sensul lor literal, căci nici o demonstrație nu poate dovedi imposibilitatea <a ceea ce reiese din aceste enunțuri, după sensul lor literal>. Aceasta este, de pildă, părerea 'aș'ariților, în vreme ce alții, tot dintre cei care se dedică demonstrației, interpretează aceste enunțuri și, în interpretarea lor, diferă frecvent unii de alții. Printre aceștia din urmă se numără 'Abū-Hāmid și numeroși alți sufiți; unii dintre ei propun chiar câte două interpretări diferite, așa cum face 'Abū-Hāmid în unele din cărțile sale.